

ЛИЦА ЧУДА И ЧУДОВИШНОГ У ЧИСТОЈ ПОЕЗИЈИ

Горан Коруновић, *Манасџир*, Контраст, Београд 2023

Пету песничку књигу Горана Коруновића формално и садржајно уоквирују две врхунске прозаиде, „Повратак (*Дубок и широк ходник*)” и „Излазак (*Креће се једна њејљасџоцрна њушка*)”. Оне су исписане као не сасвим нехајни, нити нехотични, омаж Поу и Мопасану; можемо рећи да су макар – слично делима двојице уклетих фантастичара – напете, изоштрене и патетичне у настојању да искажу неизвесност, страх, дрхтање и преображај. Финале ове Коруновићеве збирке чисте поезије и „мешовите” прозе (истодобно лирске и догађајне, анегдотске и гномске) обележава блистав а тескобан тријумф антропоморфизма који се у трагању за идеалним и смисленим никако не може заобићи. Две влажне стазице и две сузне нити иду, као читатељева мирна и недокучива водила, из ока погуреног вучјака Христифора – негдашњег Цезара – који је нашао спокој, дом и утеху у манастиру, међу монасима који су чекали читаво једно чудо, а не само Христифоров ход на задњим ногама, не само понеку његову полуартикулисану реч, загонетно изашлу из њушке насмешене у тихом и ведром расположењу.

Коруновић преузима измаштано и невероватно не само као обележја поетски пројектоване древности него и као читаоцу важан доказ о симултаном треперењу размрежених могућности лирског приповедања. Песник обликује субјективности и принципе који воде свет у (најпре непрепознату и непризнату) катаклизму, све у ритму варијације на већ слушане слутње и претње, катаклизму готово неопажену ма колико да се понашање створења у природи драматично мења, а човечанству је потребно и време и шок да се измакне из своје неприродне непокретности.

Коруновићев језик је небески чист, и слике које нуди раслојавају се у метафоре високог спекулативног ризика и ниског степена толеранције логичког: „и сестра моја свој попијени ум мрешка / у барицама и са освануле веранде гледа пољану / изнад блатњавог пута и види једно-рога како се подиже / попут руку из бунара и рударски беле очи отвара” („Сахрањена уста”). У песми „Болно сунце” хируршки тачно је предо-

чено како врелина обузима свет, који још увек не разуме да се обрео у срцу катаклизме: „шешири птица су ведри / и скокови мачака се грле”. У истој песми може се осетити тихи и тачни пулс трансформације: „и гугутке су у огњене / паунове израсле / и споро и ниско облећу / а срце Богородице / бесомучно гори”. У насловној песми „Манастир” (другој од укупно њих три истоимене, посејане у три средишња циклуса), манастир, „у слонову снагу окречен”, „мозгове анђела у бакарне куполе / прерушава” док природа цепти, док бића из природе мењају своја стања, места и станишта.

Песме Горана Коруновића суочавају читаоце са универзалним стрепњама, са непризнатим страховима, са дубоко потиснутим жудњама и егзистенцијалним дилемама које као да нису део савременог доба, а заправо јесу опасан облак који се надвио над њим. Манифестације дуалности и трансформације у овој поезији потребно је сагледати у ширем контексту нејасно назначених али постојећих културолошких и епистемолошких координата које указују на слабљење позиције доминантних вредности и на посвемашњу нелагоду појединца и заједнице, нелагоду која је изазвана урушавањем граничника, затирањем некада јасних граница које деле средиште људске цивилизације (из ког се влада) од примитивне, опасне дивљине (којом се упорно и безуспешно жели овладати). Дивљина се буну и тражи превласт, са снажним приливом енергије: „Радије бих у диму дивљине да растем / него родитељи да ме рађају”, пева лирски субјект у песми „Попела сам се на змајеве очи”. И додаје: „радије бих у пожару перуника да сазрим / него да ме за подземне воде / негују”. Преиспитивање личног идентитета и вредности заједнице уочава се на трансформацијама тела, у оквирима којих се конзервирају стрепње пред променом. Или је промена укинута, будући да чак ни лодир једнорога не може да избави од смрти и сахране? У песми „Сусрет” ветар више није еманација живота и покрета док се „разгорева”, већ је наговештај сабласне инерције тела чија су стопала одломљена а чекање заустављено. Прети слатки ризик да ни малу промену ни велику катаклизму нећемо опазити, забављени Коруновићевим каталогизовањем природе и њених постојаних ритуала, каталогизовањем које је тако вишедимензионално, интерактивно и уверљиво да се с њим може мерити само осећај за дамар природе какав имају прозаисткиње и песникиње попут Оље Савичевић Иванчевић и Магдалене Блажевић, Тање Ступар Трифунчић и Ане Ристовић.

У тупом и застрашујућем хуку промена, тако очитом и наметљивом у поезији Горана Коруновића, заточење и збуњеност се изнова појављују неистрошене, емотивне крајности се здружују са атмосфером напетости и изопачености. На корак од еколошког сензационализма, природа и живот у њој попримају обележја сувише људске неизвесности, страха,

анксиозности и параноје. Коруновић семантичке догађаје прилагођава мучним и изазовним онтолошким вредностима и околностима, рефлектујући теме насиља и мира, сиромаштва и правде, хука покрета и тупог спокоја. Песника прате све израженији страхови од могућности посрнућа природе и доброте у њој. Ипак је искупљење скривено у дамару анималног, које се отима рутини и резигнацији, спремно да подучи човека.

Др Владислава С. ГОРДИЋ ПЕТКОВИЋ
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за англистику
vladislava.gordic.petkovic@ff.uns.ac.rs

КАФКА НА ОБАЛАМА САВРЕМЕНИХ КЊИЖЕВНИХ ТЕОРИЈА

Катарина Пантовић, *Актуелна читања Кафкиног дела*, Службени гласник, Београд 2023

Монографија *Актуелна читања Кафкиног дела* Катарине Пантовић представља значајан догађај у српској науци о књижевности – доприноси њеним теоријским оквирима, родном и компаративном проучавању Кафкиног стваралаштва, као и традуктологији, неодвојивој од рецепције „светских писаца”. Ауторка уводни део своје књиге посвећује теоријско-методолошким оквирима рада, подсећајући на проблеме са којима се актуелни тумач Кафкиног дела сусреће – од клишеизираних тема и неадекватних приступа, све до мора литературе која је писана о Кафки, и на коју је потребно надовезати сопствена истраживања и нове увиде. Овом *херменеутичком изазову* доприноси и загонетност Кафкиног стваралаштва, недореченост и нејасност његове прозе, која, иако телеграфског, једноставног и чистог језика – читаоца оставља у чуду.

Стога ауторка одлучује да се кроз Кафкину прозу са својим читаоцима *пробија* помоћу трију релевантних студија – „које су формулисали превасходно сами писци, филозофи и теоретичари [...] који се испостављају као посебно прогресивни и актуелни у тумачењу појединих аспеката Кафкиног дела” (13). Текстови *Кафка: ка мањинској књижевности* Жила Делеза и Феликса Гатарија (1975), „К...” Ђорђа Агамбена (2009) и „Ко поседује Кафку” Џудит Батлер (2011) дају стабилан теоријски оквир монографији Катарине Пантовић. Развојни лук од класичне студије Делеза и Гатарија, све до Агамбена и Батлерове, који своје текстове објављују почетком XXI века, указује нам на различите аспекте тумачења